Regionledningskontoret
Johanna Borgendahl

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2021-12-09

KHN 2021-0014

Klimat- och
hållbarhetsnämnden

Yttrande över motion 2021:13 av Matthias Hudl Waltin (S) om hälsosam och klimatsmart mat som huvudalternativ i Region Stockholms alla verksamheter

Regionledningskontorets förslag till beslut

Klimat- och hållbarhetsnämnden beslutar följande.

> Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör klimat- och hållbarhetsnämndens yttrande till regionstyrelsen över motion 2021:13 av Matthias Hudl Waltin (S).

Sammanfattning

Klimat- och hållbarhetsnämnden har av regionstyrelsen beretts möjlighet att yttra sig över motion 2021:13 av Matthias Hudl Waltin (S). I motionen föreslås att ambitionsnivån avseende att minska klimatpåverkan från måltider ska höjas genom att Region Stockholm inför en policy för att etablera hälsosam, miljövänlig och klimatsmart kost som huvudsakligt måltidsalternativ i verksamheterna.

Region Stockholm har länge arbetat framgångsrikt med att minska klimatpåverkan från patientmåltider. Arbetet kommer att utvecklas ytterligare inom ramen för Hållbarhetspolicy för Region Stockholm (RS 2019-0857, RS 2020-0779) och Hållbarhetsstrategi för Region Stockholm 2022-2027 (RS 2020-0779). De system för beräkning och redovisning som efterfrågas i motionen finns redan på plats, och kommer att vidareutvecklas i det fortsatta hållbarhetsarbetet.

Mot bakgrund av ovanstående bedömer regionledningskontoret att inga ytterligare uppdrag behövs.

Bakgrund

Klimat- och hållbarhetsnämnden har av regionstyrelsen beretts möjlighet att yttra sig över motion 2021:13 av Matthias Hudl Waltin (S) om hälsosam och klimatsmart mat som huvudalternativ i Region Stockholms alla verksamheter. I motionen föreslås att ambitionsnivån avseende att minska klimatpåverkan från måltider ska höjas genom att Region Stockholm inför

en policy för att etablera hälsosam, miljövänlig och klimatsmart kost som huvudsakligt måltidsalternativ i verksamheterna.

Vidare föreslås i motionen att Region Stockholm ska sätta som mål att ha en klimatpåverkan per måltid som ligger inom ramen för 1,5-gradersmålet för global uppvärmning, exempelvis utifrån WWF:s koncept One Planet Plate, där klimatbudgeten för en lunch eller middag beräknats till 0,5 kg koldioxidekvivalenter. Motionären önskar också att såväl matleverantörer som måltidsleverantörer ska redovisa klimatpåverkan från livsmedel och måltider, samt att detta ska kravställas i Region Stockholms upphandlingar av dessa.

Klimat- och hållbarhetsnämndens yttrande
År 2020 serverades drygt två miljoner portioner patientmåltider inom Region Stockholms verksamheter. I Region Stockholms Miljöprogram 2017–2021 (LS 2015-0092) finns ett mål om att klimatpåverkan från patientmåltider per portion ska ha minskat med 20 procent år 2021 jämfört med år 2016. Vårdverksamheterna har arbetat aktivt med att minska klimatpåverkan från patientmåltider och år 2020 var den i genomsnitt 2,2 kg koldioxidekvivalenter (CO_2e) per portion, vilket innebar att klimatpåverkan hade minskat med 21 procent sedan 2016.

Åtgärder som genomförts har bland annat omfattat klimatberäkning av maträtter och arbete för att minska matsvinnet. Vid menyval och menyplanering har andelen vegetariska alternativ ökats och protein- och kolhydratkällor samt mejeriprodukter med låg klimatpåverkan har prioriterats. Fortsatt arbete med att minska matsvinnet tillsammans med menyplanering och val av ingredienser förväntas leda till ytterligare sänkning av Region Stockholms klimatpåverkan från måltider.

Policy för att etablera hälsosam, miljövänlig och klimatsmart kost
Arbetet med att erbjuda hälsosam, miljövänlig och klimatsmart patientmat initierades inför Miljöutmaning 2016 (LS 1010-0851) och har utökats och förbättrats sedan dess. Under Miljöprogram 2017-2021 fortgår det enligt miljöprogrammets mål och Plan för hållbara patientmåltider (LS 2017-0128). Arbetet föreslås att utvecklas ytterligare, bland annat inom ramen för Hållbarhetspolicy för Region Stockholm (RS 2019-0857, RS 2020-0779) och Hållbarhetsstrategi för Region Stockholm 2022-2027 (RS 2020-0779).

Mot bakgrund av detta anser regionledningskontoret att det inte behövs en policy som etablerar hälsosam, miljövänlig och klimatsmart kost som huvudsakligt måltidsalternativ i alla verksamheter.

Redovisning av klimatpåverkan från matprodukter
Södersjukhuset AB som har eget produktionskök använder Hantera som är ett system för upphandling och uppföljning av livsmedel för storkök i både privat och offentlig sektor. Hantera används även av Tiohundra AB, ägt av kommunalförbundet Sjukvård och omsorg i Norrtälje, som är ett samarbete mellan Region Stockholm och Norrtälje kommun. I Hantera finns klimatdata tillgängligt, vilket ger verksamheterna ett bra och tydligt underlag för beräkning av klimatpåverkan från de måltider de serverar. Den redovisning som motionären efterfrågar finns således redan.

Klimatpåverkan per måltid utifrån 1,5-gradersmålet
Beräkningsmodellen som används inom Region Stockholm skiljer sig från WWF:s modell, vilket gör den i motionen gjorda jämförelsen av kg CO_2e per portion missvisande. Skälet är att när Region Stockholm började mäta klimatpåverkan från livsmedel 2011 fanns det ingen beräkningsmodell. En modell togs då fram tillsammans med det svenska forskningsinstitutet RISE (Research Institutes of Sweden) och den har använts under de senaste två miljöprogrammen för att möjliggöra jämförelser av resultat över tid.

WWF har beräknat klimatpåverkan för varje enskild måltid baserat på måltidens innehåll. Inom Region Stockholm räknas istället den totala klimatpåverkan från alla livsmedel som köps in under ett år samman och totalsumman omfattar därmed också klimatpåverkan från frukost, mellanmål, kvällsmål med mera. Totalsumman divideras sedan med antalet portioner, som i Region Stockholms beräkningsmetod endast omfattar antalet serverade luncher och middagar. Detta gör att CO_2e per portion blir betydligt högre och inte är direkt jämförbara med WWF:s beräkningar.

Fullmäktige fastställde i budget 2022 ett mål om att Region Stockholms måltider ska främja hälsa och hållbarhet. Under 2022 ska regionledningskontoret se över målbilagans hållbarhetsrelaterade mål och indikatorer i syfte att stärka sambandet mellan budgetens långsiktiga mål för hållbarhet och hållbarhetsstrategin. För att stärka arbetet med patientmåltider ur ett hälsofrämjande och hållbarhetsmässigt perspektiv ska även en vägledning för patientmåltider utarbetas.

Regionledningskontoret konstaterar att det är svårt för en stor vårdorganisation som Region Stockholm att målsätta en klimatpåverkan per måltid inom 1,5-gradersmålet för global uppvärmning. De måltider som serveras patienter ska ha låg klimatpåverkan, men det blir inte rättvisande att målsätta patientmåltider till samma nivå som måltider för övriga invånare. WWF:s modell One Planet Plate utgår från friska personer och

målnivån är inte anpassad för mat till sjuka patienter. Inom ramen för kommande arbete planeras att även verka för att minska klimatpåverkan från den mat som serveras på exempelvis sjukhusens restauranger, vilket kommer att bidra till en sänkning av Region Stockholms totala klimatpåverkan från måltider.

Redovisning av klimatpåverkan för måltidsleverantörer
Regionledningskontoret konstaterar att redovisning enligt motionärens förslag redan görs. Måltidsleverantörerna redovisar idag verksamheternas inköpta mängder av respektive livsmedel utifrån olika livsmedelsgrupper. Mängderna räknas om till kg CO_2e, vilket sedan divideras med antalet portioner. Eftersom Region Stockholms klimatberäkningar förutsätter att det finns tillgång till uppgifter om inköpta mängder av livsmedel ställs detta krav numera i måltidstjänstupphandlingar. I dagsläget finns det olika alternativ för klimatberäkning på marknaden, och Region Stockholm kommer att undersöka vilket alternativ som är bäst lämpat att använda i arbetet framöver. Framtida upphandlingskrav kommer att anpassas till den beräkningsmodell som väljs för Region Stockholm.

Regionledningskontoret konstaterar att mycket av det som efterfrågas i motionen redan idag används i Region Stockholm eller är planerat att införas inom ramen för Hållbarhetsstrategi för Region Stockholm 2022–2027. Mot bakgrund av ovanstående bedömer regionledningskontoret att ytterligare uppdrag enligt motionärens förslag inte behövs.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Carina Lundberg Uudelepp
Regiondirektör

Hanna Wiik
Hållbarhetsdirektör

Beslutsunderlag
1. Motion 2021:0013

Beslutsexpediering
1. Regionstyrelsen

Godkänd av Carina Lundberg Uudelepp, 2021-12-09

Region Stockholm

RS 2021-0297

Motion 2021:13

Regionfullmäktige

MOTION
2021-03-23

Socialdemokraterna
FRAMTIDSPARTIET

Hälsosam och klimatsmart mat som huvudalternativ i Region Stockholms alla verksamheter

Maten vi äter och hur vi producerar den har avgörande betydelse för människors och planetens hälsa. Stockholms läns folkhälsorapport år 2019 visar t.ex. att 16% av alla dödsfall i regionen orsakas av ohälsosamma matvanor. Stora förändringar måste göras för att undvika både minskad livslängd, miljöförstöring och en fortsatt negativ klimatpåverkan (Willet *et al.*).

Resultaten från EAT-Lancet-kommissionen visar de vetenskapliga målen för hållbar och hälsosam kost som fungerar inom planetens gränser för mat. Rapporten främjar kost bestående av en mängd olika växtbaserade livsmedel, med låga mängder djurbaserade livsmedel, raffinerade korn, högt bearbetade livsmedel och tillsatta sockerarter och med omättade snarare än mättade fetter.

Det är fullt möjligt och nödvändigt att etablera matvanor som främjar människors hälsa och stödjer miljö- och klimatmässig hållbarhet. En stor mattransformation kommer endast att uppnås genom breda åtgärder som inkluderar en betydande förändring mot hälsosamma kostvanor, stora minskningar av livsmedelsförlust, matsvinn och avfall, samt stora förbättringar av livsmedelsproduktionsmetoder. Flera aktörer i Stockholm län bör ta en tydlig ställning i frågan om hälsosam och klimatsmart kost. Region Stockholm som ansvarar för hälso- och sjukvård i Stockholms län måste ta en ledande roll i frågan om hälsosam och klimatsmart mat.

Region Stockholms miljöprogram 2017 - 2021 har som målsättning att det ska serveras hållbara patientmåltider i landstinget år 2021. Matfrågan beskrivs som komplex eftersom den berör bl.a. områden som klimat, giftfri miljö, biologisk mångfald och kampen mot global antibiotikaresistens. Ett av delmålen i miljöprogrammet är att klimatpåverkan från patientmåltider, räknad i koldioxidekvivalenter (CO_2e), ska ha minskat med 20 procent år 2021 i jämförelse med år 2016.

Världsnaturfonden WWF har satt en klimatbudget för mat (One Planet Plate). Denna klimatbudget visar hur mycket klimatpåverkan våra måltider kan ha för att vi ska kunna nå målet om maximalt 1,5 graders global uppvärmning. Budgeten är 11 kg koldioxidekvivalenter (CO_2e) per vecka. För en lunch eller middag blir det i snitt 0,5 kg koldioxidekvivalenter (CO_2e) per måltid.

Region Stockholms miljöredovisning 2019 visar att klimatpåverkan från patientmåltider (kg koldioxidekvivalenter/portion) har minskat med 15 procent från 2.8 kg (CO_2e) /portion (2016) till 2.4 kg (CO_2e) /portion (2019). Klimatpåverkan från patientmåltider är således 4 - 5 gånger större idag än vad som kan anses vara hållbart inom 1,5 gradersmålet. För att uppnå en hållbar klimatpolitik gällande måltider behöver Region Stockholm följaktligen öka ambitionsnivån betydligt.

Socialdemokraterna i Region Stockholm yrkar därför:

Att	Region Stockholm inför en tydlig policy som etablerar hälsosam, miljövänlig och klimatsmart kost som huvudsakligt måltidsalternativ i alla sina verksamheter.
Att	Matleverantörer i alla Region Stockholm verksamheter ska på ett enkelt och tydligt sätt redovisa klimatpåverkan av sina matprodukter.
Att	Region Stockholm har som mål att uppnå en klimatpåverkan per måltid som ligger inom 1,5 gradersmålet för global uppvärmning.
Att	Måltidsleverantörer, egna eller upphandlade, i alla Region Stockholms verksamheter ska på ett enkelt och tydligt sätt redovisa klimatpåverkan av sina matprodukter och att detta kravställs i upphandlingsunderlaget.

Matthias Hudl Waltin (S)

Referenser:

- Stockholms läns Folkhälsorapport 2019 https://www.folkhalsoguiden.se/globalassets/verksamheter/forskning-och-utveckling/centrum-for-epidemiologi-och-samhallsmedicin/folkhalsorapporten/rapporter-pdf/folkhalsorapport_191113_webb_korr.pdf

- Willet *et al.*, *Food in the Anthropocene: the EAT–Lancet Commission on healthy diets from sustainable food systems*, Lancet (British edition) [0140-6736] 393 10170 p.447-492 (2019)

- Miljöprogram 2017 – 2021; https://www.sll.se/globalassets/6.-om-landstinget/hallbarhet/miljo/miljoprogram_2017-2021.pdf

- WWF Klimatgräns för en måltid; https://www.wwf.se/mat-och-jordbruk/matkalkylator/

- Region Stockholms Miljöredovisning 2019; https://www.sll.se/globalassets/6.-om-landstinget/hallbarhet/miljo/region-stockholm-miljoredovisning-2019.pdf